

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตของควาญช้างในวังช้างอยุธยา แล เพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ควาญช้าง ในวังช้างอยุธยา แล เพนียด มีจำนวน ทั้งหมด 70 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ควาญช้างจำนวน 50 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive sampling) ควาญช้างที่ปฏิบัติงานอยู่ในวังช้างอยุธยา แล เพนียด อย่างน้อย 1 ปี โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างควาญช้างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง จำนวน 44 คน และกลุ่มตัวอย่างควาญช้าง ที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา จำนวน 6 คนโดยเลือกจากกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน กลุ่มที่ 1 อายุ 18-25 ปีจำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 อายุ 26- 45 ปี จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 46-60 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างโดยรายละเอียดของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ มีโครงสร้างเพื่อต้องการศึกษา วิถีชีวิตของควาญช้าง ในวังช้างอยุธยา แล เพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีรายละเอียดของลักษณะ ข้อคำถามในการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ (ภาคผนวก ข)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของควาญช้าง เป็นลักษณะข้อคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 วิถีชีวิตของควาญช้าง มีลักษณะของข้อคำถาม เป็นแบบปลายปิด ประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และการปฏิบัติงาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม จำนวน 27 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาวิถีชีวิตของควาญช้าง เป็นลักษณะคำถามปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วยเนื้อหาด้านสภาพความเป็นอยู่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จำนวน 5 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สำหรับใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา (Focus group) โดยมีประเด็นคำถามหลัก ดังนี้ (ภาคผนวก ข)

- 2.1 ข้อมูลทั่วไปของควาญช้าง
- 2.2 สาเหตุและการมาประกอบอาชีพควาญช้าง
- 2.3 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านสภาพความเป็นอยู่และการปฏิบัติงาน
- 2.4 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านเศรษฐกิจ
- 2.5 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านสังคม
- 2.6 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านความผูกพัน ความรัก ความเอื้ออาทร
- 2.7 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านวัฒนธรรมและประเพณี
- 2.8 ปัญหาด้านสภาพความเป็นอยู่ของควาญช้าง
- 2.9 ปัญหาด้านเศรษฐกิจของควาญช้าง
- 2.10 ปัญหาสังคมของควาญช้าง
- 2.11 ปัญหาด้านวัฒนธรรมและประเพณีของควาญช้าง

3. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นแบบบันทึกประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตของควาญช้าง โดยมีประเด็นที่สังเกตดังนี้ (ภาคผนวก ข)

- 3.1 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านสภาพความเป็นอยู่และการปฏิบัติงาน
- 3.2 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านเศรษฐกิจ
- 3.3 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านสังคม
- 3.4 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านความผูกพัน ความรัก ความเอื้ออาทร
- 3.5 วิถีชีวิตของควาญช้างด้านวัฒนธรรมและประเพณี

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ ทั้ง 3 ชุด ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของควาญช้าง
2. ร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างตามที่ได้ศึกษาจาก เอกสาร ตำราและงานวิจัย
3. นำร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ดังกล่าวให้ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบความตรง

(Validity) ของเนื้อหาและโครงสร้างตลอดจนภาษาที่ใช้ในร่างแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ดังกล่าว

4. นำร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง มาปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และจัดทำร่างแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน(ภาคผนวก ก)ที่มีคุณสมบัติ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทมีความรู้ความเข้าใจการวิจัยและเคยทำงานวิจัย 2 คนและผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับช่าง 1 คนตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) การตรวจความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อ โดยส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ใช้ในการสังเกต และการจัดกลุ่มสนทนาแต่ให้การปรับเปลี่ยนภาษาที่ใช้ในบางข้อ ให้เหมาะสมกับความเข้าใจ

6. นำผลการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรึกษากับประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตต่อไป

7. นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จำแนก สาเหตุ วิธีชีวิตความเข้าใจไปทดลองใช้กับความเข้าใจ 10 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผลการทดลอง ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเข้าใจและตอบคำถาม ในทุกประเด็น

8. นำผลจากการทดลองแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างมาปรึกษากับประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ชุดที่ 1 เกี่ยวกับวิถีชีวิตของความเข้าใจ จำนวน 44 คน โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและใช้ผู้ช่วยผู้วิจัยที่มีคุณสมบัติจบการศึกษาปริญญาตรีดำเนินการสัมภาษณ์จำนวน 2 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 15 – 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างชุดที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาด้วยตนเอง โดยมีความเข้าใจร่วมจำนวน 6 คน และทำการบันทึกเทปและจดบันทึก ระยะเวลาที่เก็บ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2550 เวลา 13.00 – 15.00

น. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ชุดที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการสังเกต ข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ ด้วยตนเองและจดบันทึก ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 1 เดือน ตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม - 14 มิถุนายน พ.ศ. 2550

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างดังนี้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชุดที่ 1 วิถีชีวิตของควาญช้าง ซึ่งประกอบไปด้วยสภาพความเป็นอยู่และการปฏิบัติหน้าที่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรมและประเพณี ตลอดจนปัญหาวิถีชีวิตของควาญช้าง ด้านสภาพความเป็นอยู่และการปฏิบัติหน้าที่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านวัฒนธรรมและประเพณี โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าร้อยละและวิเคราะห์เนื้อหา โดยการนำผล ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมมาตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการนำผลการวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและรายงานผลการการศึกษาเชิงเนื้อหาประกอบการบรรยาย